

և բովանդակ աւանը յուզման մէջ էր մտածելով՝ որ իրենցմէ մին Գաղղիոյ տան անդամ պիտի ըլլայ :

Մուրատ իշխանուհին արժանաւայել կեանք մ'անցուց 'ի Գաղղիա : իսկ դատերաց մին, դքսուհի Մուշիի, Եւգինէ կայսրուհւոյն սերտ մտերիմներէն էր երկար ժամանակ : Քանի մը տարիէ 'ի վեր մեռաւ Մուրատ իշխանը, 'ի Լոնտրո, և կինն ալ շատ չուշացաւ երթալով զինքը գտնելու : իրենց 'ի Պորտէնդոն ունեցած տան մէջ ամենաղքատ ընտանիքն կը բնակին հիմա, և այն աստիճան խեղճութեան մէջ են որ կը սպասեն յանկարծական յաջողութեան մը, որով իրենց բաղդն շինուի :

ՍԱՄ ՀՕՐԵՂԲՕՐԸ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Աւելորդ է բացատրել ընթերցողաց թէ ո՞վ է « հօրեղբայրն Սամա » այնչափ ծանօթ է նոր աշխարհին ազատութեան պատմութեան մէջ . մէկ բառով կրնանք գուրցել որ յիշուի ճշգրիտ դադափար մ'էր Եանքիի՝ որդւոյ նոր Անգղիոյ, Պաղարին, սակայն լի իմաստութեամբ և շրջահայեցութեամբ, սիրող ընտանեկան կեանաց, անկախ, յարատուող, հօրեղբայրն Սամ նախ և առաջ բաղդունեցաւ երկրիս ամենէն աւելի ընդարձակ և ամենէն աւելի հարուստ աշխարհաց միոյն տիրապետելու :

Յետ ստանալու ընդարձակ ազատութիւն մը քաղաքական, ընկերական և կրօնական, այլ դադափար մը և նպատակ մը չունեցաւ, բայց եթէ մշակել այս երկիրը, նորա անբաւ հարստութիւնները 'ի գործ դնել և պատրաստել զայն յարմար տեղի բնակութեան մեծ և երջանիկ ժողովրդեան մը : Այս գործին վրայ կ'աշխատի հարիւր տարիէ 'ի վեր և իւր աշխատանաց և քրտանց արդիւնք, մանաւանդ յիսուն տարի է, բովանդակ աշխարհ դարմացողին :

Կարծեմ թէ կը փափագին ընթերցողք իմանալ մի առ մի այս արդիւնք և յառաջագիմութիւնք, մանաւանդ վերջին յիսուն ամաց նշանաւոր պարագայք և դէպք, որուն՝ երկրիս ոչ մի ժողովրդ, դեան յառաջագիմութեան պատմութեան մէջ կրնանք հանդիպիլ :

ՔՈՂԱՔՈԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Երբոր ամերիկեան գաղթականութիւնք ազատեցան անգղիական տիրապետութենէ և ձեացուցին անկախ և ազատ դաշնակցութիւն մը, այս դաշնակցութիւնը կը կազմուէր յ 13 կառավարու

թիւներէ, կամոց կամաց նոր տէրութեանց ձևաճարմէ կազմուելով՝ դաշնակցութիւնը այնչափ մեծցաւ որ այսօրոտան քրս 38 տէրութիւնք և 11 երկիրներ կը բովանդակէ:

Այսչափ երկիրներ միանգամայն ինչպէս կը կառավարուին՝ որոնք թէ կլիմայով և թէ դիրքով իրարմէ շատ տարբեր են, և ոմանք եւրոպայի տէրութիւններէն իսկ ամբողջ մեծեն՝ ի բաց առեալ զՌուսիա: Ինչ է անդեզք այն դադունիքը՝ որ առանց գծուարուած լինելու միացեալ կը պահէ և անբաժան այնքան տարբեր լեզուներ և միտումներ, դադունիքն այս է՝ ազգային շահուց վերաբերեալ խնդիրք՝ ազգային կառավարութիւնը կը կարգադրէ, իսկ պարզ տեղական խնդիրք՝ գաւառական կառավարութիւնը կը կարգադրէ:

Սա է հիմնական վէտը՝ որոյ վրայ հաստատուած է Միացեալ Նահանգաց բովանդակ քաղաքական շէնքը, և պէտք է ըսել, որ ի ջնորհ տեղայն ժողովրդեան բարեկարգութեան, ցարդ այդ շէնքը մեծամեծ ցնցումներ չէ ընդունած բաց ՚ի միոյն՝ զոր կրեց քաղաքական պատերազմի միջոց:

Միացեալ Նահանգաց սահմանադրութիւնը ցարդ նոյն է՝ ինչ որ պատրաստեցին 1787 ին 13 գաղթականութեանց ներկայացուցիչք: Յիշատակական իշխանութիւնը՝ կրկին, ժողովոց ձեռքն է՝ խորհրդարանին և ժեռակուտին:

Խորհրդարանը (House of Representatives) 365 անդամներէ կը բաղկանայ, ժողովրդեան համեմատական առաւելութեամբ ընտրուած յայլ և այլ գաւառաց, ներկայացուցչաց պաշտօնը երկու տարի կը տևէ. կրնան վերստին ընտրուիլ. 25, 000 ֆուտարեկան խոշակ ունին և ձրի ճանապարհորդելու իրաւունք:

Ծերակուտի անդամք 76 են, իւրաքանչիւք պատուէն երկու հոգի. պաշտօնին վեց տարի կը տևէ, և իրենց անկումը այնպէս կարգադրուած է՝ որ երկու տարին մէյմը ժեռակուտին անդամաց երրորդ մասը նոր կ'ընտրուի: Ոչ եթէ ժողովուրդը՝ այլ իւրաքանչիւր տէրութեանց երեսփոխանք, կ'ընտրեն իրենց ժեռակուտի անդամները:

Ծերակուտի անդամաց իշխանութիւնն աւելի ընդարձակ է. իւր հաւանութիւնը «Բարկաւոր է՝ որպէս զի խորհրդարանին որոշած օրէնքները և վճիռները վաւերացուն, ամենայն դաշնագրութիւնը ընդ արտաքին պետութիւն» պէտք է վաւերացուն ՚ի ժեռակուտէն՝ երեք մասանց առաւելութեամբ. դեսպանաց, լիզլմատանց պաշտօնէից և այլ բազմութիւ հասարակաց պաշտօնէից անուանման համար միայն Նախագահին հաւանութիւնը բաւական չէ, այլ պէտք է որ ժեռակուտն ալ իր կամբը յայտնէ:

Ծերակուտի անդամք երեսփոխանաց նման 25,000 Փո. տարեկան թոշակ կ'ընդունին և ճանապարհորդելու ազատութիւն:

Ամերիկեան ժերալդոյտը՝ ընտրեալ յերեսփոխանաց այլ և այլ գաւառաց՝ ընդհանրապէս պահպանողական պաշտօնեական մօր, մին մ'է. բազմաթիւ անգլիացի տնտեսագէտք մեծ դարմանք կը խօսին այս տեսակէտով. Լորտ Սալիզպըրի զայն կ'անուանէ «զարմանալի ազդեցութեամբ և զօրութեամբ» և իր հայրենեաց աշխրաման հաստատութիւն մը կը մաղթէ:

Խորհրդարանէն և ժերակուտէն ալ աւելի վեր մասնաւոր ամերիկեան հաստատութիւն մը կայ. բարձրագոյն Ատեանը. Այս Ատեանը կը ձեւանայ ինն դատաւորներէ՝ որք ցկեռնա ընարուած են, եթէ այս դատաւորներէն մին մեռնի՝ Նախագահը ժերակուտի ժողովոյն կ'առաջարկէ նորա յաջորդը. այս յաջորդը առանց հաւանութեան ժերակուտին չի կրնար ընտրուիլ:

Ամէն գաւառուր տարեկան 50,000 Փո. թոշակ կ'ընդունի՝ որ շատ բան մը չէ բազմատմամբ անգլիացի դատաւորաց նոյն թոշակին: Բարձրագոյն Ատեանը՝ պաշտօն թնի քննելու համար ժողովոյն (խորհրդարան և ժերակոյտ) քուէարկած բոլոր օրէնքները, պաշտօնական անուանմունքը, Նախագահին վճիռները, և իշխանութիւն ունի ջնջելու և ոչնչացնելու այն ամէն օրէնք և վճիռք՝ որ հակառակ են ամերիկեան սահմանադրութեան: Ինչպէս կը տեսնուի՝ այս բարձրագոյն ատենին իշխանութիւնը շատ մեծ է, և ժերակուտին հետ միացած՝ Ս'իացեալ Նահանգաց օրէնսդրական դրութեան բացարձակապէս պահպանողական դրոյմ մը կու տայ: Պէտք է յաւելու որ պատերազմի յայտարարութիւնը՝ Համաժողովը պիտի հրատարակէ և Նախագահը վաւերացունէ:

Այսպիսի բուսական է ազգային օրէնսդրական իշխանութեան համար. գործադրական իշխանութիւնը կը ներկայացնէ Նախագահն, որ չորս տարուան համար կ'ընտրուի. իւր ընտրութիւնը հետեւեալ կերպով կը կատարուի. ամէն գաւառ կ'ընտրէ, մեծամասնութեան հաւանութեամբ, որոշեալ թիւ մը ընտրողներով: Ըստ համեմատութեան իր բնակաց՝ ընտրողք ամէն գաւառներէն կը ժողովուին և միաբան կ'ընտրեն իրենց Նախագահը: Սահմանադրութեան հիմնադիրք այս բճով փափագեցան միջնորդաբար ընտրել տալ տէրութեան Նախագահը, սակայն շատ տարի է ընտրողք անօգուտ պաշտօն մը կը վարեն. վասն զի ստիպեալ են զիրենք ընտրող խառնիճապանճին կամաց հպատակիլ, որով այժմ Նախագահին ընտրութիւնը՝ գրեթէ ուղղակի ժողովրդեան ձեռք կը կատարուի:

Նախագահը՝ թէ քաղաքական բաժնին դատաւորն է, և թէ

բարձրագոյն հրամանատար յամալքային և ծովային զինուորութեանց :

Նախագահը բացասական քուէի մը իշխանութիւն ունի՝ ընդդէմ ամենայն օրինաց Համաժողովոյն, բաց յանոնց՝ որք անդամոց երկու երրորդին մեծածախնութեամբ քուէարկեալ են : Ըստ կամե կրնայ ընտրել կամ նորոգել իւր պաշտօնատան անդամները, որք պարզապէս տնտեսական պաշտօնեայք են, և ոչ երբէք կը մասնակցին խորհրդարանի կամ ծերակուտի նիստերուն : Նախագահին պաշտօնական կեդրոնավայրն է՝ ի Ուոշինկըրն Սպիտակ Տուն կուչուած ապարանքը, և տարեկան 250, 000 ֆռ. թոշակ կ'ընդունի :

Համաժողովը և Նախագահը ընդհանուր դաշնակցութեան խընդրովք կ'ըբաղին : Իսկ իւրաքանչիւր գաւառաց մասնական գործերը՝ մասնական կառավարութիւնք կը կարգադրեն : ամէն գաւառ առանձին ներկայացուցաց խորհրդարան մը, ծերակոյտ մը, կառավարիչ մը, դատաստանարան և առանձին զինուորութիւն մ'ունի, և բացարձակապէս անկախ է իւր մասնական գործառնութեանց չըջանակին մէջ :

Շարունակելի

ՌԱՄԿԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԻ

Կրէնթ Սլէն նշանաւոր բնապատմագէտ և մատենագիր, կը պատմէ որ մի անգամ երբ ինքը քանի մը օտարականաց հետ կը ճանապարհորդէր Նեղոս գետին վրայ՝ ամերիկուհի մը յանկարծակի ձեռնոցները հանեց : Իւր սպիտակ փղբրիկ ձեռքերուն վրայ տաա տասուերկուքի չափ աղամանդեր կը փայլէին : Կրէնթ Սլէն զայս տեսնելով՝ զարմացաւ, և այս առթիւ քանի մը խորհրդածութիւններ կ'ընէ այն կերպին վրայ՝ որով իւրաքանչիւր որ պէտք է ըմբռնէ հարստութեան գործածութիւնը՝ բաղդատմամբ ընկերութեան մէջ ունեցած իւր պարտուց կամ դասակարգին :

Նախ և առաջ ինքը կը հաստատէ որ աղամանդները ըստ ինքեան ամենեւին արժէք մը չունին : Այս պարագային յարմար պատահութիւն մը կը պատմուի Լոնտրայի 1862 ին աշխարհահանդիսէն, որ եթէ ճիշդ ալ չէ՝ սակայն շատ գիւտաւոր է և յարմար հեղինակին գաղափարին : « Ինչպէս ամէնքը կը իշխեն՝ գոնիկոնք ազաւ մանդը այն աշխարհահանդիսին մէջ՝ ի ցոյց դրուեցաւ բիւրեղեայ փեղկի մը մէջ, և յանձնուեցաւ ոստիկանութեան արթմուն հսկողութեան : Ժողովուրդը մի առ մի ընդունուեցաւ՝ որպէս զի իր անյազ աչաց փափագը յազեցնէ այն փայլուն քարին շողերէն :